

ปรัชญาในการดำรงชีวิต

ความหมายของปรัชญา

- ปรัชญา ตรงกับภาษาอังกฤษ Philosophy
- ปรัชญามาจากภาษาสันสกฤต ประกอบด้วยรากศัพท์ 2 คำ คือ ปฺร กับ ชฺญา
- ปฺร แปลว่า ประเสริฐ ชฺญา แปลว่า ความรู้ รวมกันแปลว่า ความรู้อันประเสริฐ

- Philosophy มีรากศัพท์มาจากคำว่า ฟิโลโซเฟีย ในภาษากรีกโบราณ แยกได้คำว่า ฟิเลน แปลว่าความรัก โซเฟีย แปลว่าความรู้ รวมกันความหมายจึงเป็น การรักในความรู้ หรือปรารถนาจะเข้าถึงความรู้หรือ ปัญญา
- พจนานุกรม หมายถึง วิชาว่าด้วยหลักแห่งความรู้และหลักแห่งความจริง

- ดังนั้น ปรัชญาคือ กิจกรรมทางปัญญา หรือการสร้างระบบความคิด เพื่อแสวงหาคำอธิบายให้กับคำถามที่เป็นพื้นฐานให้กับพื้นฐานที่สุดของชีวิต
- เช่น จุดประสงค์ของชีวิต พระเจ้ามีจริงหรือไม่ แยก ถูก กับ ผิด ออกจากกันได้อย่างไร

ขอบเขตของปรัชญา

- ความเป็นจริง
- ความเป็นมนุษย์
- เจตจำนงเสรี
- พลังของจิตไร้สำนึก
- ความรู้
- พระเจ้า

ปรัชญาเชิงปฏิบัติ

- มาตรฐานการตัดสินใจการกระทำ (ถูก หรือ ผิด) เช่น ใช้ มาตรฐานหรือค่านิยมบางอย่างเป็นเครื่องนำทาง หรือใช้เป็น เครื่องประเมินการกระทำของบุคคลอื่น
- ค่านิยมที่เห็นชัด เช่น กฎหมาย จารีตประเพณี ระเบียบ กฎเกณฑ์ และแนวนโยบายต่างๆ

- แต่ยังมีสิ่งที่ขัดแย้งกับหลักการ เช่น ขับรถฝ่าไฟแดงเพื่อนำตัวผู้ป่วยส่งโรงพยาบาล
- แม้เมื่อพิจารณาว่าต้องการมาตรฐานสากลสำหรับการตัดสินใจ กระทำความผิดแต่เราสามารถหาได้หรือไม่ จะอธิบายมาตรฐานการตัดสินใจ ถูก-ผิด แก่คนไม่เห็นด้วยกับเราได้อย่างไร

คุณค่าของการศึกษาปรัชญา

- มีการวิเคราะห์ความหมายของภาษา อัตวิสัย (subjectivity) กับ วัตถุวิสัย (objectivity)
- เกณฑ์การตัดสินคุณค่าหรือการกระทำการมีจิตใจชอบการ ตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ (Critical mind)
- มีการตรวจสอบความเชื่อพื้นฐาน มีการคิดและความเชื่อที่เป็นระบบ มีการแสวงหาคูณค่าและจุดมุ่งหมายของชีวิต มีอิสระทางความคิด

ข้อสังเกตในการศึกษาปรัชญา

1. เนื้อหาของปรัชญาว่าด้วยสิ่งพื้นฐานที่สุดที่ไม่อาจหาข้อยุติได้
2. การพิจารณาข้อเขียนทางปรัชญา ประกอบด้วย
  - ส่วนของเนื้อหา หรือข้อเสนอต่อย่างนั้น ๆ
  - เหตุผลสนับสนุน (สำคัญมาก เพราะเป็นการอธิบายว่าเหตุใดนักปรัชญาคนนั้น จึงเสนอแนวคิดออกมาเช่นนั้น)

3. ความไม่สมบูรณ์ของแนวคิดทางปรัชญา

- ไม่มีแนวคิดทางปรัชญาใด ๆ ที่สมบูรณ์ไร้ที่ติ
- บางคนเสนอว่าเป็นเพราะธรรมชาติของปรัชญาเอง
- แต่บางคนก็เสนอว่าเป็นเพราะยังมีความไม่รอบคอบของการเสนอแนวคิดดังกล่าวเท่านั้น

4. ข้อและศัพท์ในทางปรัชญา

- ไม่อาจเข้าใจได้ด้วยการตีความรูปศัพท์ เช่น จิตนิยม วัตถุนิยม สสารนิยม สุขนิยม เหตุผลนิยม ฯลฯ
- ไม่ควรยึดถือว่าศัพท์ทางปรัชญามีความหมายตายตัวเสมอไป

ความสำคัญของปรัชญาต่อการดำรงชีวิตของบุคคล

- ความคิดทางปรัชญา นักปรัชญาให้ความสนใจกับแนวคิดต่าง ๆ (เช่น ความเป็นมนุษย์ ความรู้ ถูก-ผิด โชคชะตา ฯลฯ) และพยายามจัดการกับแนวคิดนามธรรมเหล่านั้นด้วยความคิดที่เรียกว่า การวิเคราะห์ และการวิจารณ์

การวิเคราะห์ (ANALYTICAL THINKING)

- พยายามค้นหาธรรมชาติของบางสิ่งบางอย่าง ด้วยคำถามเพื่อจำแนกองค์ประกอบต่างๆ ของเรื่องนั้น
- นักปรัชญาต้องการหาความกระจ่างของแนวคิดที่ต้องการศึกษาด้วยการจำแนกให้เป็นแนวคิดย่อยๆ เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ อาทิ การวิเคราะห์ข้อโต้แย้งเกี่ยวข้องกับการทำแท้งที่ว่า ตัวอ่อนในครรภ์ของมารดาเป็นมนุษย์หรือไม่?
- ในการค้นหาคำตอบให้แก่แนวคิดใด ๆ เราจำเป็นต้องแยกแยะสิ่งที่เรียกว่า เงื่อนไขที่จำเป็น และเงื่อนไขที่เพียงพอ

- เงื่อนไขที่จำเป็น (necessary conditions) เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นต้องมีสำหรับบางสิ่งบางอย่างเพื่อเป็นแนวทางของคำถาม
- เงื่อนไขที่เพียงพอ (sufficient conditions) เป็นชุดของเงื่อนไขที่จำเป็นที่หากมีเพียงพอก็สามารถทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นตัวอย่างของแนวคิดนั้นๆ
- นักปรัชญาจะแจกแจงรายการทั้งสิ่งที่เป็เงื่อนไขที่จำเป็นและเงื่อนไขที่พอเพียง เพื่อการจัดทำลำดับความสำคัญของแนวคิด ให้สามารถอธิบายลักษณะที่จำเป็นต้องมียู่ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

อิทธิพลของปรัชญาต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล

- การวิจารณ์ (Critical Thinking) คือ การตั้งข้อสังเกตหรือ ข้อสงสัยที่ดี และใช้ทักษะการวิเคราะห์ เพื่อช่วยให้เราสามารถพิจารณาความน่าเชื่อถือด้วยการที่สิ่งที่วิจารณ์นั้นวางอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง หรือมีเหตุผลที่ดี
- การมีความเห็นคล้อยตาม หรือการอ้างคำพูดของผู้อื่นที่เคยกล่าวไว้ ไม่ใช่ความคิดที่เป็นการวิจารณ์ เช่น “การทำแท้งเป็นสิ่งที่ศีลธรรมควรยอมรับเพราะกฎหมายระบุว่าสามารถทำได้” หรือ “การทำแท้งเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรมเพราะสันตะปาปาตรัสไว้” เป็นต้น

- สิ่งที่เราต้องทำเมื่อพบการใช้เหตุผลแบบนี้คือ ละทิ้งตำแหน่งของสิ่งที่
เป็นข้ออ้าง (กฎหมาย, สันตะปาปา) แล้วพิจารณาว่าข้อสรุปเป็นไป
อย่างมีเหตุมีผลหรือไม่
- เราสามารถใช้ความคิดที่เป็นการวิจารณ์ในชีวิตประจำวันได้ เพราะเรา
ต้องอธิบายการกระทำหรือความคิดของเราให้แก่ผู้อื่นอยู่เสมอ ๆ
ยิ่งกว่านั้น **เรายังจะพยายามสร้างความเชื่อถือให้แก่สิ่งที่เราอ้างด้วย**

การอ้างเหตุผล (ARGUMENTATION)

- การอ้างเหตุผล ประกอบด้วย เหตุผล (reason) และข้อเสนอ (argument) หรือ ข้ออ้าง (premise)
- ข้ออ้าง เป็นความพยายามพิสูจน์ด้วยเหตุผลหรือหลักฐาน แล้วนำไปสู่ข้อสรุป (conclusion) บางประการ
- ข้ออ้างทางปรัชญาแตกต่างจากการใช้อารมณ์ หรือการใช้แนวคิดด้านเดียว เพราะข้ออ้างทางปรัชญาเป็นการใช้เหตุผล มีระบบระเบียบ และมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ต้อง “ฟังขึ้น”

ตรรกะ (LOGIC)

- ตรรกะ เป็นทั้งกระบวนการของการใช้เหตุผล และเป็นกฎเกณฑ์ในการจัดการกับกระบวนการดังกล่าว
- เราใช้ตรรกะในการจำแนกระหว่างข้อสรุปที่ถูกต้องและข้อสรุปที่มีความบกพร่อง รวมถึงการชี้ให้เห็นความน่าเชื่อถือของการอ้างเหตุผลด้วย
- ข้อสรุป ซึ่งมักจะประกอบด้วยคำหรือวลี อย่างเช่น “ดังนั้น” “ด้วยเหตุนี้” “เพราะฉะนั้น” “เนื่องจากเหตุดังนั้น”

การตัดสินใจ – ผิดในทางปรัชญา

- จากการที่เราเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญามาบ้างแล้ว เรายังได้ทราบว่า การอ้างผู้มีคุณวิเศษ การอ้างอำนาจเข้าข่ม หรือแม้แต่การใช้อารมณ์ก็ทำให้การใช้เหตุผลผิดพลาดได้
- ในทางปรัชญา การที่จะประเมินการกระทำของคนอื่นๆ หรือแม้แต่การกระทำของเราเองนั้น ไม่อาจใช้มาตรฐานทางศาสนา กฎหมาย จารีต ประเพณี หรือแม้แต่อารมณ์ความนึกคิดส่วนบุคคลมาเป็นเครื่องตัดสินได้

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมทางศาสนา กับปรัชญาในการดำรงชีวิตของมนุษย์

- พัฒนาการของปรัชญาในระยะแรกคริสตศาสนามองปรัชญาในแง่ลบ บางครั้งถึงกับถือว่าปรัชญาเป็นศัตรูของศาสนาคริสต์ แต่ไม่ว่าศาสนาจะมีทัศนคติอย่างไรต่อปรัชญา ความนิยมศึกษาปรัชญาก็ไม่ได้เสื่อมไป
- แก้ปัญหาด้วยการนำปรัชญาของเพลโตและอริสโตเติลซึ่งเป็นที่ยอมรับชมชอบของปัญญาชนในสมัยนั้น คริสต์ เพื่อให้ศาสนานี้มีเหตุผลสนับสนุนศรัทธา มีมาบูรณาการเข้ากับคำสอนในศาสนาผลให้ปรัชญาและศาสนาผสมกลมกลืนเข้าด้วยกัน และการศึกษาศาสนาคริสต์เชิงปรัชญาเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

- การใช้ปรัชญาอธิบายคำสอนศาสนาในกรอบของศรัทธา นักศาสนา-นักปรัชญาชาวคริสเตียนที่ทำเรื่องนี้ได้สำเร็จและเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำตามต่อมา คือเซนต์ออกัสติน และเซนต์ทอมมัส อะไควนัส การใช้เหตุผล (ปรัชญา) ในกรอบของศรัทธา
- ทำให้นักศาสนาสามารถพิสูจน์ด้วยเหตุผลได้ว่าพระเจ้าของศาสนาคริสต์นั้นมีอยู่จริง เพื่อสนับสนุนความเชื่อเรื่องพระเจ้าของชาวคริสเตียนและเพื่อดึงดูดปัญญาชนให้หันมาหาศาสนาคริสต์ให้มากขึ้น

- ปรัชญาเข้าไปเกี่ยวกับกับศาสนาอีกครั้งหนึ่ง เมื่อนักปรัชญาสนใจวิเคราะห์และวิพากษ์ศาสนาในมุมมองของเหตุผลเพื่อให้ศาสนิกชนมองเห็น “เหตุผล” เพื่อนำคำสอนต่างๆ มาร้อยรัดเข้าด้วยกันให้เป็นระบบความคิดเพื่อประโยชน์ของการศึกษาหาความรู้ การทำหน้าทีนี้ ทำให้ปรัชญาช่วยให้ศรัทธาทางศาสนามีเหตุผลมากขึ้น
- ส่วนประโยชน์ตอบแทนที่ปรัชญาได้รับจากการไปเกี่ยวข้องกับศาสนา คือการเพิ่มเนื้อหาสาระของปรัชญาให้มีมิติทางศาสนาหรือทางจิต-วิญญาณของมนุษย์มากขึ้น

หลักปรัชญาในการดำรงชีวิตที่ควรยึดถือและปฏิบัติ

ทัศนะเกี่ยวกับความจริงและสิ่งที่เป็นจริง

- ความจริง (truth) หรือ “สัจจะ” มีลักษณะเป็นนามธรรม เมื่อเราพูดถึงความจริงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเรามักหมายถึง หลักการที่มีอยู่แน่นอนมั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลงของสิ่งนั้น
- เช่น “ชีวิตเป็นทุกข์” “สังขารเป็นของไม่เที่ยง” “ไม่มีอะไรเกิดจากความว่างเปล่า” ล้วนแต่เป็นการบอก “ความจริง” ทั้งสิ้น
- ความจริงเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับความรู้ เพราะเมื่อเราบอกว่าเรามีความรู้ ก็คือเรารู้ความจริงหรือเข้าถึงความจริงของสิ่งที่เป็นจริง ดังนั้น การจะเข้าใจว่า สิ่งที่เป็นจริง หรือ reality คืออะไร

การเข้าถึงสิ่งที่เป็นจริงหรือสิ่งที่มีอยู่จริงนั้น ต้องเข้าใจก่อนว่า
สิ่งที่มีอยู่ (being) ในจักรวาลมีอยู่ 2 สถานะ คือ

1. สถานะที่ปรากฏ (appearance) หรือ มายาภาพ คือ สิ่งที่มีมนุษย์รับรู้ได้
ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5

2. สถานะความเป็นจริง (reality) หรือ สัจจะภาวะ คือ สิ่งที่เป็นจริงที่อยู่
เบื้องหลังสถานะที่ปรากฏโดยไม่บิดเบือนหรือผันแปรไปตามการรับรู้ของ
บุคคล

■ ดังนั้น การรู้ “ความจริง” ก็คือ การรู้ที่ตรงกับสถานะความเป็นจริง
ไม่ใช่รู้เพียงสถานะที่ปรากฏ การรู้ความจริงของสถานะความเป็นจริง
เท่านั้นที่จะเรียกได้ว่าเป็น “ความรู้” (ในขณะที่การรู้สถานะที่ปรากฏ
เป็นเพียงการเห็น หรือข้อมูล)

ทัศนะแบบจิตนิยม (IDEALISM)

- เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าสิ่งที่เป็นความจริงเนื้อแท้ นั้น มีได้มีเพียง สสารหรือวัตถุเท่านั้น หากแต่ยังมี อสสาร (immaterial) อีกด้วย
- อสสาร เป็นสิ่งไม่กินที่ ไม่กินเวลา อยู่พ้นโลกวัตถุออกไป มีอยู่ด้วยตนเอง ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ถูกจำกัดด้วยกาละ (time) และเทศะ (space) เป็นหลักการสำคัญที่ทำให้โลกมนุษย์และสรรพสิ่งมีระบบระเบียบ มีกฎเกณฑ์ มีความสม่ำเสมอ

ทฤษฎีแบบของพลาโต (THEORY OF IDEAS)

- พลาโตเห็นว่า ยังมีอีกโลกหนึ่งที่เรียกว่า **โลกแห่งแบบ** (World of Ideas) ที่สมบูรณ์ ดั่งาม จริงแท้ ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่สูญสลาย ไม่ถูกทำลาย ดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง และเป็นต้นกำเนิดของสรรพสิ่งในโลกมนุษย์ แต่แบบและโลกแห่งแบบนั้น ไม่อาจสัมผัสหรือรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส เพราะเป็น “**อสสาร**”
- “แบบ” เป็นความจริงสูงสุดในทัศนะของพลาโต ซึ่งแบบจะอยู่แยกออกไปจากโลกมนุษย์ คือ อยู่ใน **โลกแห่งแบบ** นั้นเอง
- เช่น “แมว” แม้ว่าจะมีหลากหลายพันธุ์ แต่สิ่งที่ทำให้เราบอกว่าสิ่งมีชีวิตนั้นคือ “แมว” ก็คือสิ่งที่พลาโตเรียกว่า “แบบ” ของแมว

ทัศนะแบบวัตถุนิยม (materialism)

- ความจริงที่นักวัตถุนิยมเสนอก็คือ สสารและปรากฏการณ์ของสสารเท่านั้นเป็นสิ่งที่มียู่จริง สิ่งใดไม่สามารถสัมผัส แต่ต้องมองเห็นได้ สิ่งนั้นไม่มีอยู่จริง

ลักษณะสำคัญ ๆ ของแนวความคิดแบบวัตถุนิยม คือ

- 1. สิ่งที่เป็นจริงจะต้องสามารถค้นหาและตรวจสอบได้ด้วยวิธี ปรนัย หรือ ภาวิสัย หรือ วัตถุวิสัย (objective) คือ มีความแน่นอนตายตัว ไม่ขึ้นอยู่กับผู้ค้นหา (แนวคิดนี้สอดคล้องกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์)
- 2. เป็นแบบนิยัตินิยม (determinism) คือ เชื่อว่าทุกเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างมีสาเหตุ ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นโดยบังเอิญ
- 3. ปฏิเสธความจริงในสิ่งเหนือธรรมชาติ ไม่ยอมรับว่า อสสารมีอยู่จริง

- 4. ยอมรับการทอนลง (reductionist) เชื่อว่าทุกสิ่งสามารถทอนหรือย่อลงจนเป็นสิ่งที่เล็กที่สุดได้ การเข้าใจส่วนย่อยจะทำให้เข้าใจส่วนใหญ่ได้ สรรพสิ่งแตกต่างกันเพียงปริมาณหรือความซับซ้อนของธาตุพื้นฐาน แต่คุณภาพไม่ต่างกัน
- 5. เห็นว่าค่านิยมเป็นสิ่งสมมติ ความดี ความงาม ไม่มีอยู่จริง
- อาจกล่าวได้ว่าความจริง ในทัศนะของนักวัตถุนิยมคือ ไม่มีอะไรเกิดขึ้นใหม่ ไม่มีอะไรหายไป มีแต่การเปลี่ยนแปลงจำนวนและถิ่นที่อยู่ของวัตถุหรือสสารเท่านั้น

ทฤษฎีปรมาณู (อะตอม) : ATOMIC THEORY

- เดโมคริตัส (Democritus) เสนอว่า สรรพสิ่งในโลกสามารถทอนลงไปทีละครั้งๆ จนถึงสิ่งที่เล็กที่สุดซึ่งไม่สามารถแบ่งแยกต่อไปได้ สิ่งนั้นถือเป็นความจริงสูงสุด มีลักษณะเป็นวัตถุหรือสสาร ที่เรียกว่า ปรมาณู หรือ “อะตอม” (atom)
- อะตอมเป็นมวลที่มีความอึดตัวเต็มที่ ไม่สามารถสร้างหรือทำลายลงได้ มีพลังขับเคลื่อนในตัวเองซึ่งขึ้นอยู่กับกฎของจักรกลอันเป็นธรรมชาติในตัวเอง
- ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นโดยไร้เหตุผล

- เนื่องจากโลกและสรรพสิ่งเกิดขึ้น ดำรงอยู่และดำเนินไปอย่างไม่มีจุดมุ่งหมาย ไม่มีเจตจำนงเสรี แต่เป็นไปตามแรงผลักดันจากกฎของสสารและการเคลื่อนที่
- ทำให้เราไม่สามารถตั้งคำถามได้ว่าโลกเกิดมาเพื่ออะไร จุดมุ่งหมายสูงสุดของมนุษย์คืออะไร เป็นต้น

โลกคือเครื่องจักร

- เมื่อการปฏิบัติวิทยาศาสตร์ รวมเข้ากับแนวคิดในสมัยภูมิธรรม **ที่เชื่อใน** **กระบวนการใช้เหตุผล** **ที่เมื่อผนวกกับการปฏิบัติอุตสาหกรรม** **ได้นำ** **โลกเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์** (paradigm = การเปลี่ยนแปลงอย่างถึงรากถึงแก่นในทางความคิดความเชื่อ ความรู้ การปฏิบัติ และการให้คุณค่าต่าง ๆ) ที่สามารถสรุปได้ดังนี้
- 1. เกิดความเชื่อว่า **วิธีการทางวิทยาศาสตร์และเหตุผลเท่านั้นที่จะทำ** **ให้เราารู้ถึงความเป็นจริงหรือสิ่งที่มีอยู่จริงได้**

2. มองจักรวาลว่าเป็นระบบกลไกที่แยกออกเป็นส่วนย่อยๆ ได้ แต่ละส่วนเป็นวัตถุที่สามารถแยกย่อยได้อีก (ยอมรับแนวคิดแบบ ปราณูนิยม - atomism และจักรกลนิยม - mechanism)

3. มองชีวิตและสังคมว่า การต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ผู้แข็งแกร่งคือผู้ชนะ ผู้ชนะจะเป็นผู้ได้ครอบครอง (the winner takes all)

4. เกิดความเชื่อและความศรัทธาในความก้าวหน้าทางวัตถุอย่างไม่สิ้นสุด และเชื่อมั่นว่าความสุขเกิดขึ้นได้เมื่อมีวัตถุเพียบพร้อม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีจึงเป็นทั้งเครื่องมือและเป้าหมายของชีวิตมนุษย์ในเวลาเดียวกัน

5. เกิดแนวคิดเอาชนะธรรมชาติ มนุษย์เป็นนายธรรมชาติ และเป็นศูนย์กลางจักรวาล ทุกสิ่งในจักรวาลมิได้มีค่าในตัวเอง แต่ต้องดำรงอยู่เพื่อการพัฒนาของมนุษย์

ทัศนะแบบลัทธิองค์รวม (HOLISM)

- ภาวะองค์รวม หรือโลกทัศน์แบบองค์รวม (Holistic View of Universe) เป็นวิธีการมองความเป็นจริงแบบบูรณาการ มองที่ทั้งหมด (the whole) แยกออกจากกันไม่ได้
- ปรัชญาการณ้ทุกอย่างทุกด้านล้วนมีความเชื่อมโยงกัน
- เป็นเหตุ-ปัจจัยแก่กัน

ลัทธิเต๋า (TAOISM)

- แนวคิดในคัมภีร์เต๋า-เต๋อ-จิง (Tao Te Ching) บอกความสำคัญของ **เต๋า** **ว่าเป็นสิ่งอมตะ** ไม่มีนามเรียกขาน(นิรนาม) **เต๋า คือความว่าง**(ว่างจากความ เป็น) นาม(สมมติบัญญัติ) เป็นสิ่งปรุงแต่ง หากความจริงไม่ได้ เราไม่ควรยึดมั่นถือมั่น
- ไม่ควรแบ่งแยกความแตกต่าง เพราะ **เต๋า คือเอกภาวะ หรือเอกภาพ** ระหว่างสิ่งที่มีอยู่กับสิ่งที่ไม่มีอยู่ รวมกันเป็นหนึ่งเดียวกับเต๋าจะปราศจากการแบ่งแยก ไม่เกิดสภาพที่เรียกว่า ทิวภาวะ (dualism)

พุทธปรัชญา

- คำสอนในศาสนาพุทธมีอยู่ว่า สรรพสิ่งประกอบด้วย รูปกับนาม จิตกับกาย
- หลักการของ “อิทัปปจยตา” หรือ หลักที่ว่าทุกสิ่งเป็นไปเช่นนั้นเอง เป็นธรรมดาของโลก
- ขณะที่โลกเคลื่อนที่ไปด้วยเหตุผลที่พอจะอธิบายได้ แต่ก็เกินกว่าความสามารถทางเหตุผลที่จะอธิบายได้ “ผู้รู้ย่อมเข้าใจและปล่อยวาง”

- **กระบวนทัศน์แบบองค์รวม** พบได้ในปรัชญามนุษยนิยมใหม่ (Neo-Humanism) นิเวศเชิงลึก (deep ecology) ที่มีลักษณะสอดคล้องกับปรัชญาพุทธศาสนา ปรัชญาฮินดู ปรัชญาเต๋า และที่รู้จักกันมากในปัจจุบันก็คือ วิถีชีวิตแบบธรรมชาติบำบัด
- แต่น้อยคนนักจะเข้าใจว่าเนื้อหาจริง ๆ ของแนวคิดและวิถีชีวิตดังกล่าวคืออะไร
- ส่วนมากมักจะติดอยู่ที่รูปแบบ (การดื่มน้ำ RC ปฏิเสธอาหารขยะ การออกกำลังกายด้วยวัสดุอุปกรณ์และท่าทางต่าง ๆ การดื่มน้ำผัก-ผลไม้ เท่านั้น)

ทัศนะแบบปฏิบัตินิยม (PRAGMATISM)

- แนวคิดนี้เห็นว่าไม่มีสิ่งจริงแท้สูงสุดที่เป็นสากล หากแต่สิ่งจริงแท้มีอยู่มากมาย (Pluralistic) และเราสามารถยืนยันความจริงได้จากการปฏิบัติ ฉะนั้นความรู้ในสิ่งใดจึงต้องเป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้และให้ผลดี
- วิลเลียม เจมส์ ให้คำนิยามคำว่า ปฏิบัตินิยม ว่า “คือ ทัศนคติที่ไม่แยแสต่อสิ่งที่เป็นปฐุม สิ่งที่เป็นหลักการ ประเพณี หรือความจำเป็นที่คาดหมายกัน หากแต่ให้ความสนใจในสิ่งสุดท้าย ผล สิ่งที่เกิดขึ้นต่อเนืองและข้อเท็จจริง”

งาน

แบบฝึกหัด บทที่ 1

ส่งในชั่วโมง

